

Provinciale Staten van Utrecht
T.a.v. mevrouw E.M. IJsbrandij
Postbus 80300
3508TH UTRECHT

Leusden, 13 oktober 2025

Betreft: Zienswijze HISWA-RECRON op het Ontwerp Beleidsprogramma Recreatie, Toerisme, Sport en Bewegen 2026–2029

Inleiding

HISWA-RECRON dankt de provincie Utrecht voor de mogelijkheid om te reageren op het *Ontwerp Beleidsprogramma Recreatie, Toerisme, Sport en Bewegen 2026–2029* (RTSB).

Onze vereniging vertegenwoordigt de recreatie- en watersportondernemers in de provincie Utrecht: campings, jachthavens, vakantieparken, bootverhuurders, buitensportbedrijven, groepsaccommodaties en dagrecreatieve aanbieders. Samen met de horecasector vormen zij de motor van de Utrechtse gastvrijheidseconomie, die jaarlijks goed is voor ruim 4,6 miljoen overnachtingen, 114 miljoen euro aan bestedingen en circa 6% van de werkgelegenheid. Maar de waarde van recreatie en toerisme gaat verder dan alleen cijfers en euro's. Recreatieondernemers dragen met hun bedrijf bij aan de brede welvaart van inwoners en bezoekers.

In dat licht vinden wij het ook positief dat de provincie een poging heeft gedaan om een breed beleidsprogramma vast te stellen waarbij recreatie, toerisme, sport en bewegen samenkomen. De ambities in het programma rond ruimte voor recreatie, leefbaarheid, gezondheid en natuur sluiten dan ook goed aan bij de maatschappelijke rol die onze ondernemers dagelijks vervullen. Tegelijkertijd constateren wij dat in het programma het perspectief van ondernemers en hun belangrijke positie binnen het beleidsveld recreatie en toerisme vrijwel ontbreekt. In deze zienswijze delen wij graag onze aandachtspunten en aanbevelingen om in het programma meer aandacht en erkenning te geven aan de recreatieondernemers die het visitekaartje zijn van de provincie Utrecht.

1. Vrijetijdseconomie vraagt om structurele economische inbedding

De vrijetijdseconomie is een volwaardige economische sector die van groot belang is voor de provincie Utrecht. Met miljoenen overnachtingen en ruim honderd miljoen euro's aan bestedingen levert de sector een substantiële bijdrage aan werkgelegenheid, leefbaarheid en regionale vitaliteit. Achter deze cijfers schuilen ondernemers die investeren, risico's nemen en zorgen voor continuïteit en kwaliteit van het aanbod.

In het ontwerp beleidsprogramma zijn deze ondernemers echter onzichtbaar. Ter illustratie: het woord *ondernemer* komt in het 40 pagina's tellende beleidsprogramma slechts één keer voor, in het voorwoord. Hiermee wordt niet alleen een term gemist, maar het weerspiegelt een gebrek aan erkenning van ondernemers en hun bijdrage aan de provinciale economie.

In het beleidsprogramma voor recreatie en toerisme verdient deze economische dimensie structurele aandacht. Toerisme en recreatie zijn immers niet alleen maatschappelijke of ruimtelijke thema's, maar ook een onderdeel van de provinciale economie. Het erkennen van de vrijetijdseconomie als economische sector betekent dat er passend economisch beleid nodig is: beleid dat ruimte biedt voor ondernemerschap, innovatie en samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven. Daarmee kan de provincie bijdragen aan een sterke, duurzame vrijetijdseconomie waarin ondernemers zich gezien en gesteund weten, en waarin maatschappelijke en economische doelen hand in hand gaan.

Onze oproep:

- Positioneer de vrijetijdseconomie als volwaardige economische sector in dit programma, maar ook als aanbeveling voor andere provinciale beleidsstukken.
- Veranker het ondernemersperspectief expliciet in de ambities en doelstellingen van het programma.
- Koppel monitoring niet alleen aan bezoekersaantallen of natuurdruk, maar ook aan economische parameters: werkgelegenheid, bestedingen, investeringen en vitaliteit van bedrijven.
- Ontwikkel economisch beleid dat de vrijetijdseconomie ondersteunt, met aandacht voor innovatie, verduurzaming en toekomstbestendig ondernemerschap (zie onderstaand punt 3).

2. Erken ondernemers als onmisbare partners in beleid

In het hele beleidsprogramma ligt de nadruk op samenwerking tussen overheden, terreinbeheerders, DMO's en kennisorganisaties. De rol van ondernemers wordt daarbij niet benoemd. Dit is niet slechts een gemiste kans, maar ook een belemmering voor uitvoerbaarheid.

Ondernemers vormen de ruggengraat van het toeristisch-recreatieve aanbod in de provincie. Zij investeren in accommodaties, routes, horeca, verhuur en voorzieningen, en zorgen daarmee voor kwaliteit, gastvrijheid en vernieuwing. Hun dagelijkse praktijkervaring en directe contact met bezoekers maken hen onmisbare partners bij het realiseren van provinciale ambities rond natuur, leefbaarheid en spreiding. Zonder ondernemers geen aanbod, geen voorzieningen en geen gastvrijheid. Wanneer beleid wordt ontwikkeld zonder hun betrokkenheid, ontstaat een kloof tussen beleidsdoelen en uitvoerbaarheid in de praktijk.

Het is daarom van belang dat ondernemers niet alleen worden gezien als uitvoerders, maar als volwaardige beleids- en uitvoeringspartners. Hun kennis van marktontwikkeling, seizoenspatronen en bezoekersgedrag is cruciaal om beleid realistisch en toekomstbestendig te maken. Door ondernemers vanaf het begin te betrekken bij visievorming en uitvoering, kan beleid beter aansluiten bij de praktijk en ontstaat er draagvlak voor investeringen en innovaties die bijdragen aan de kwaliteit van de provincie als bestemming én leefomgeving.

Onze oproep:

- Benoem ondernemers als beleids- en uitvoeringspartner, naast gemeenten en terreinbeheerders.
- Richt een structureel overlegplatform in waarin ondernemers en brancheorganisaties samen met terreinbeheerders en gemeenten beleid vormgeven en uitvoeren.
- Maak actief gebruik van publiek-private samenwerking (PPS) in projecten rond recreatiegebieden, vaarwegen en routenetwerken.
- Stel provinciale subsidieregelingen open voor initiatieven die ondernemers mede uitvoeren of financieren.

3. Zet in op veerkrachtig en toekomstgericht ondernemerschap

De recreatiesector staat de komende jaren voor forse uitdagingen: stijging van de btw op logies, hogere lasten, personeelstekorten en een toenemende druk om te verduurzamen. Tegelijkertijd vraagt de samenleving om meer kwaliteit, meer natuurbeleving en een duurzame vrijetijdseconomie. Daarnaast baart de toenemende regel- en lastendruk vanuit de overheid zorgen. Het is van groot belang om deze ontwikkelingen en uitdagingen in de sector te onderkennen, omdat zij direct invloed hebben op de recreatieve sector in de provincie, en daarmee op de uitvoering van beleid en de haalbaarheid van de gestelde ambities.

De toekomst van deze sector hangt af van de veerkracht en innovatiekracht van ondernemers. Zij zijn de motor achter vernieuwing: van circulaire bedrijfsvoering en energiezuinige accommodaties tot nieuwe vormen van gastvrijheid en natuur-inclusieve recreatie.

Het beleidsprogramma mist echter een duidelijke pijler die zich richt op ondernemerschap. Beleid dat alleen inzet op leefbaarheid en natuurbehoud mist de kans om ondernemerschap te stimuleren dat deze doelen juist versterkt. Toekomstgericht ondernemerschap kan de brug slaan tussen economie, duurzaamheid en maatschappelijke waarde. De provincie kan hierbij een actieve rol spelen. Door ruimte te geven aan ondernemerschap dat inspeelt op duurzaamheid en veranderende bezoekersbehoeften, blijft de sector toekomstbestendig en concurrerend. Provinciaal beleid dat innovatie faciliteert, trekt nieuwe initiatieven aan en behoudt bestaand aanbod van hoge kwaliteit.

Onze oproep:

- Voeg een nieuw beleidsdoel toe gericht op “Veerkrachtig en toekomstgericht ondernemerschap”, met als uitgangspunt:
 - ondersteuning bij de transitie naar duurzame, energiezuinige en circulaire bedrijfsvoering;
 - ruimte voor innovatie, meervoudig ruimtegebruik en kleinschalige uitbreiding;
 - kennisdeling en samenwerking tussen bedrijven, onderwijs en overheid.
- Maak middelen vrij voor ondernemersgerichte pilots, gericht op duurzaamheid, digitalisering en toekomstbestendig ondernemerschap.

4. Stuur niet alleen op beperking, maar op balans

Het beleidsprogramma legt sterk de nadruk op het “sturen op bezoek” en het “verminderen van drukte”. Die zorg is begrijpelijk, maar het gevolg is dat recreatie vooral wordt benaderd vanuit een beheersperspectief. Dat doet geen recht aan de positieve bijdrage die toerisme en recreatie leveren aan lokale economie, erfgoedbehoud en leefbaarheid.

Ondernemers dragen juist bij aan oplossingen. Door spreiding, seizoensverlenging en kwaliteitsverbetering kunnen zij druk verminderen én de economische en sociale waarde vergroten. Een gezond toeristisch systeem is geen kwestie van remmen, maar van balanceren tussen natuur, leefbaarheid en economie.

Onze oproep:

- Benader ‘sturen’ als balans, niet als beperking.
- Stimuleer samenwerking tussen provincie, DMO’s en ondernemers voor spreidingscampagnes en seizoenverlenging.
- Gebruik recreatie als middel om leefbaarheid in dorpen en buitengebieden te versterken.

5. Kies voor vertrouwen en ondersteuning bij vitalisering

De aanpak van vakantieparken en jachthavens verdient een positievere toon. In het desbetreffende hoofdstuk van het ontwerpprogramma overheersen termen als “ondermijning” en “verrommeling”. Dat schetst een onjuist en onnodig negatief beeld. De meeste ondernemers werken juist aan vernieuwing, verduurzaming en kwaliteitsverbetering. Zij investeren in energietransitie, circulariteit en natuur-inclusief beheer. Hier hebben zij juist meer medewerking van overheden bij nodig.

Negatieve framing belemmert samenwerking. Een stimulerende, op kwaliteit gerichte aanpak creëert juist energie en investeringsbereidheid. Ondernemers hebben daarbij niet alleen regels nodig, maar ook ruimte, advies en bestuurlijke steun.

Onze oproep:

- Gebruik een positieve en stimulerende benadering bij vitalisering.
- Breid het provinciale expertteam uit met een uitvoerende rol: ondersteuning bij investeringen, vergunningen en beleidsaanpassingen.
- Zorg dat het provinciale expertteam ook aandacht heeft voor noodzakelijke veranderingen in beleid en regelgeving van provincie en gemeenten en investeer kennis, tijd en bestuurlijke daadkracht hierin.

6. Veranker recreatie in ruimtelijke keuzes

Recreatie raakt aan veel provinciale opgaven zoals natuur, wonen, mobiliteit, energie, maar wordt in ruimtelijke afwegingen vaak pas laat betrokken. Dat leidt tot verlies van recreatieruimte en kansen voor multifunctioneel gebruik. Een integrale benadering voorkomt dat recreatie de sluitpost van ruimtelijke plannen wordt.

Onze oproep:

- Zorg voor een expliciet instrument waarmee recreatie bij elke grotere ruimtelijke ontwikkeling (woningbouw, infrastructuur, energieprojecten) integraal wordt afgewogen en waar nodig gecompenseerd of gereorganiseerd (ruimtelijke paragraaf met toetsing).

- Stimuleer gebiedsprogramma's waarin recreatie, natuur en economie gezamenlijk worden ontwikkeld, zoals Groen Groeit Mee.
- Betrek ondernemers actief bij die gebiedsprogrammering, zodat plannen aansluiten op marktkennis en bezoekersgedrag.

7. Zorg voor structurele middelen en uitvoeringskracht

De provincie erkent zelf dat beschikbare middelen beperkt zijn. Dat is zorgelijk omdat daarmee de geformuleerde ambities zonder duidelijke financiële onderbouwing weinig waarde hebben. Zonder stabiele, meerjarige financiering kunnen gemeenten en ondernemers niet meebewegen. Bedrijven investeren pas als zij weten dat de overheid een consistente koers volgt.

Onze oproep:

- Stel een uitvoeringsagenda op waaraan extra structurele en incidentele middelen gekoppeld worden.
- Betrek de sector bij de verdeling van middelen, zodat investeringen aansluiten bij reële behoeften in de markt.
- Verstrek cofinanciering aan initiatieven zodat je het als hefboom kan gebruiken om publieke doelen (natuur, leefbaarheid) te verbinden aan private initiatieven.

8. Betrek ondernemers bij beleid: co-creatie is cruciaal

Tot slot merken wij op dat de totstandkoming van het ontwerp-beleidsprogramma beperkt participatief is verlopen. Brancheorganisaties en ondernemers zijn niet actief betrokken bij de opstelling van dit ontwerp. Dat heeft geleid tot een beleidsdocument dat vooral is geschreven vanuit de overheid en natuurorganisaties, en minder vanuit de uitvoeringspraktijk.

Echte kwaliteit ontstaat wanneer beleid in co-creatie wordt ontwikkeld. Participatie in de ontwerpfase vergroot draagvlak, voorkomt blinde vlekken en leidt tot beter uitvoerbare maatregelen.

Onze oproep:

- Wij gaan als brancheorganisatie graag met de provincie in gesprek om bovenstaande punten van onze zienswijze nader toe te lichten en hopelijk verder vorm te geven voor de toekomst.
- Leg vast dat bij de uitvoering van het programma structurele participatie plaatsvindt via een overlegplatform recreatie & toerisme.

Slot: samen bouwen aan een vitale en gastvrije provincie

HISWA-RECRON onderschrijft de ambitie van de provincie Utrecht om met dit beleidsprogramma te werken aan een gezonde, vitale en duurzame leefomgeving. Recreatie en toerisme spelen daarin een sleutelrol: ze verbinden economie, natuur, gezondheid en leefbaarheid op een manier die inwoners én bezoekers ten goede komt. Tegelijk vraagt zo'n brede ambitie om beleid dat niet alleen vanuit de overheid wordt vormgegeven, maar dat ook ruimte laat voor ondernemerschap, innovatie en samenwerking.

Wij vragen Gedeputeerde Staten daarom om de in deze zienswijze genoemde versterkingen te verwerken in het definitieve beleidsprogramma. Daarmee kan het programma uitgroeien tot een realistisch en uitvoerbaar kader dat ondernemers niet alleen raakt, maar ook daadwerkelijk versterkt. Een programma dat uitnodigt tot samenwerking, investeringen mogelijk maakt en de vrijetijdseconomie positioneert als volwaardige pijler van de provincie Utrecht.

HISWA-RECRON gaat hierover graag met de provincie in gesprek. Wij denken mee over de verdere uitwerking van beleid en uitvoering en dragen graag bij aan een sterke en toekomstbestendige gastvrijheidssector. Want alleen in gezamenlijkheid met overheid, ondernemers en maatschappelijke partners, kunnen we de provincie Utrecht blijvend aantrekkelijk, leefbaar en economisch vitaal houden.

Met vriendelijke groet,

Shavonne Korlaar
Regiomanager HISWA-RECRON
s.korlaar@hiswarecron.nl
06-52664338